

YOĞUN BAKIM HEMŞİRELİĞİ SERTİFİKALI EĞİTİM PROGRAMI SONUÇLARIMIZ*

OUR INTENSIVE CARE NURSING CERTIFIED TRAINING PROGRAM RESULTS

Öznur TİRYAKI^a, Esin KELAĞALAR^b

ÖZ Amaç: Çalışma bir eğitim ve araştırma hastanesinde düzenlenen yoğun bakım hemşireliği sertifika programına katılan kursiyerlerin eğitim merkezini ve programa yönelik görüşlerini değerlendirmek amacıyla yapıldı. **Yöntem:** Araştırmada 2016-2018 yılları arasında düzenlenmiş olan sekiz yoğun bakım hemşireliği sertifika programı sürecinde 145 kursiyerin, uygulama eğitimcilerinin ve program sorumlusunun doldurulmuş olduğu formlar (Yoğun Bakım Hemşireliği Sertifikalı Eğitim Programı Uygulama Değerlendirme Formu', 'Yoğun Bakımda Temel Uygulamalar Formu' Eğitim Programı Değerlendirme Formu) retrospektif olarak incelendi. Çalışmaya başlamadan önce Hastane Yönetiminden ve Etik Kuruldan izinler alındı. Kursiyerlerin mesleki ve yoğun bakım deneyim süreleri, kurs programından aldıkları yazılı ve uygulama sınav puanları, eğitim merkezi hakkında görüşlerine yönelik veriler toplandı. Veriler SPSS 22 programı kullanılarak değerlendirildi. **Bulgular:** Katılımcıların yaş ortalaması 29,33±6,28 (min. 19-maks.44), %80'i (n:116) kadın, %98,6'sının ünvanı hemşire, %53,8'i (n:78) lisans mezunu, %86,9'u (n:126) dahili branş ile ilgili yoğun bakımda çalışmakta, %51'i (n:74) üçüncü basamak hastanede görev aldığı belirlendi. Kurs programından alınan ortalama puanlar: yazılı sınavdan 81,23±5,51 (min.75-maks. 100), yoğun bakımda temel uygulama 92,37±9,72 (min.75-maks.100), uygulama değerlendirme 94,03±10,21 (min.75-maks.100), kurs geneli 89,07±6,49 (min.75-maks.100) olduğu saptandı. Kursiyerlerin %86'dan fazlası programda görevli eğitimcilerin, kullanılan materyallerin, eğitim süresi ve ders saatlerinin yeterli/iyi olduğunu, eğitim programı ve eğitimcilerden memnun kaldıklarını ifade ettiler. Program genel olarak değerlendirildiğinde katılımcıların %92,4'ünün (n:134) beklentisini karşıladığını, %98,6'sı (n:143) kazandığı bilgi ve becerileri uygulamada kullanacağını, %84,1'i (n:122) aynı merkezde başka bir eğitime katılmak istediğini, %89,7'i (n:130) eğitim merkezini başka meslektaşlarına önerebilecekleri sonuçları elde edildi. **Sonuç:** Yoğun bakım hemşireliği sertifika eğitim programına katılan kursiyerler hem eğitim merkezinden hem de eğitim programından genel olarak memnun kalmışlardır.

Anahtar kelimeler: Eğitim, kurs, sertifika, yoğun bakım

ABSTRACT Aim: The study was conducted to evaluate the training center and the opinions of the trainees participating in the intensive care nursing certificate program organized in a training and research hospital. **Methods:** In this study, the forms (Intensive Care Nursing Certified Training Program Application Evaluation Form', Basic Applications Form in Intensive Care' Training Program Evaluation Form) that were filled out by 145 trainees, application trainers and program supervisors during the period of eight intensive care nursing certification programs organized between 2016-2018 were examined retrospectively. Approval of the Ethics Committee and Hospital Management was obtained before starting the study. Data were collected for the trainees' professional and intensive care experience periods, written and practical exam scores taken from the course program and their opinions about the training center. Data were evaluate using SPSS 22 software. **Results:** The average age of the participants was 29.33 ± 6.28 (min.19-max.44), 80% (n:116) were women, 98.6% were nurses, 53.8% (n:78) undergraduate graduates, 86.9% (n:126) were working in the intensive care unit related to internal branch, 51% (n:74) were employed in the tertiary hospital. Average scores from the course program: 81.23 ± 5.51 (min.75-max.100) from the written exam, basic practice in intensive care 92.37±9.72 (min.75-max.100), practice evaluation 94.03±10.21 (min.75-max.100) and the course overall was 89.07 ± 6.49 (min.75- max.100). More than 86% of the trainees stated that the trainers employed in the program were satisfied with the materials used, the duration and the hours of the training, and that they were satisfied with the training program and the trainers. When the program is evaluated in general, 92.4% (n:134) of the participants stated that the program met their expectations, 98.6% (n:143) stated that they will use the acquired knowledge and skills in practice, 84.1% (n: 122) stated that they wanted to attend another training in the same center, 89.7% (n:130) stated that they could recommend the training center to other colleagues. **Conclusion:** Trainees attending the intensive care nursing certificate training program seem to be generally satisfied with both the training center and the training program. Program improvements can be made according to the opinions and suggestions of the participating nurses.

Key words: Training, course, certificate, intensive care

GİRİŞ

Bir ya da birden fazla organ/organ sistemlerini ilgilendiren ciddi fonksiyon bozukluğu nedeniyle yoğun bakım ihtiyacı olan hastaların iyileşmesini hedefleyen, hasta bakımı açısından

özel fiziksel alt yapıya sahip, ileri teknolojik cihazları bulunan, hastaların hayati bulgularını, bakım, takip ve tedavilerini günün her anında (24 saat) kesintisiz sağlayan erişkin, çocuk ve yenidoğanların bulunduğu, özel fiziksel

* Bu çalışma, 19-21 Aralık 2019'da Ankara'da düzenlenen 6. Uluslararası 17. Ulusal Hemşirelik Kongresi'nde sözel bildiri olarak sunulmuştur.

Geliş Tarihi/Received:28.11.2019; Kabul Tarihi/Accepted:30.12.2019

^aUzm. Hem., Sakarya Eğitim ve Araştırma Hastanesi, SAKARYA

^bUzm.Hemş., Sakarya Eğitim ve Araştırma Hastanesi, SAKARYA

Yazışma Adresi/Correspondence: Esin KELAĞALAR

E-posta: esinkelagalar@gmail.com

konumu olan birimler yoğun bakım (YB) olarak tanımlanmaktadır. Yoğun bakım hemşiresi (YBH); karmaşık ve hayatı tehdit eden sorunları olan hastaların tanılamasını yapma, hastayı devamlı gözlemleme, kaliteli ve yoğun bakımda ileri bakım/tedavi girişimleri uygulayan, ayrıca hem hasta hem de yakınları ile terapötik ilişki içinde olan koruyucu, iyileştirici ve rehabilite edici girişimleri uygulama sorumluluğu olan hemşirelerdir.¹ Hemşireler, yoğun bakım ünitelerinin (YBÜ) vazgeçilmez bir ekip üyesi olup hastaların yakın takibi, oluşan komplikasyonların erken dönemde tespiti, multidisipliner ekip içinde iş birliği ve iletişimin sürdürülmesi konularında önemli görev ve sorumluluklar üstlenmektedir.² Türkiye’de, yoğun bakım hemşireliğinin uzmanlık alanı olduğu yasal olarak onaylanmıştır. 1954 Hemşirelik Yasası 2007 yılında değişmiş, 2010 ve 2011 yılında çıkartılan Hemşirelik Yönetmeliği ve bu yönetmelikte yapılan değişikliklerle yoğun bakım hemşiresinin görev, yetki ve sorumlulukları yasalarla belirlenmiştir.³ Sağlık Bakanlığı tarafından düzenlenen çalışmalar sonucunda yetki belgesi verilmesi ile hemşirelerin ilgili özellik arz eden birim ve alanlarda hemşirelik bakım hizmetlerinden sorumlu hemşire olduğu belirlenmiştir. Yetki belgesine sahip olan hemşirelerin görev, yetki ve sorumluluklarının, sahip oldukları yetki belgeleri ve çalıştıkları özellikli alana göre bakanlıkça düzenleneceği yönetmelikte belirtilmiştir.^{4,5} Türkiye’de de yoğun bakım hemşireliği eğitimi, mezuniyet sonrası sertifika eğitim programlarına dayanmakta olup ilk defa özel bir kuruluş tarafından 1990 yılında başladığı bilinmektedir.³ Türkiye’de 2014 yılında yeni bir yapılanma ile Sağlık Bakanlığı Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü Eğitim ve Sertifikasyon Hizmetleri Daire Başkanlığı Yoğun Bakım Hemşireliği Sertifika Programının özelliklerini ayrıntılı bir şekilde açıklanmıştır.⁶ Bu çalışma, yakın takip gerektiren hasta bakımının gerçekleştiği YB’da görev alan ya da alacak olan, sertifika programına katılan kursiyerlerin eğitim merkezini ve programa yönelik görüşlerini değerlendirmek amacıyla yapıldı.

GEREÇ VE YÖNTEM

Araştırmanın Tipi

Çalışma retrospektif olarak tasarlandı.

Araştırmanın Evreni ve Örneklemi

Gerçekleşen sekiz YB sertifika programına katılan 145 hemşire çalışmanın evrenini oluşturdu. Tüm kursiyerler çalışmaya dahil edildi.

Sertifika Merkezi Olan Hastanenin Özellikleri

Yoğun Bakım Hemşireliği Sertifikalı Eğitim Uygulama Yetkisi’ni 2015 yılında alan, 2016-2018 tarihleri arasında gerçekleşen sekiz kursun program sorumlusu mesleğinde 17.yılına çalışan, on yıl yoğun bakım deneyimi, yüksek lisans diplomasına sahip olan eğitim hemşiresi tarafından yürütüldü. Programda teorik eğitimde 3 hemşire, 5 akademisyen hemşire, 14 hekim, uygulama eğitimde 6 klinik rehber hemşiresi görev aldı. Eğitim merkezi olan hastanede Anestezi ve Reanimasyon YB, Kardiyovasküler Cerrahi YB, Koroner YB, Dahiliye YB, Cerrahi YB, Göğüs Hastalıkları ve Göğüs Cerrahisi YB, Nöroloji YB, Genel YB üniteleri bulunmaktadır. Erişkin üçüncü düzey tescilli 39 yatağı olan hastanede toplam 101 erişkin yoğun bakım yatağı mevcuttur.

Araştırmada Kullanılan Formlar

Sertifika programı 30 iş günü olup 15 iş günü teorik, 15 iş günü uygulama eğitiminden oluşmaktadır. Kursu başarı ile tamamlamak için hem teorik eğitimden hem uygulama eğitiminden kursiyerler en az 75 puan almak zorundadırlar. Sağlık Bakanlığı Yoğun Bakım Hemşireliği Sertifikalı Eğitim standartları çerçevesinde eğitim programı sürecinde program sorumlusu ve klinik rehber hemşireler tarafından doldurulan ‘Yoğun Bakım Hemşireliği Sertifikalı Eğitim Programı Uygulama Değerlendirme Formu’, ‘Yoğun Bakımda Temel Uygulamalar Formu’ ile 145 kursiyerler tarafından doldurulan ‘Eğitim Programı Değerlendirme Formu’ incelendi. Yoğun Bakım Hemşireliği Sertifikalı Eğitim Programı Uygulama Değerlendirme Formu 25 sorudan ve 3 alt boyuttan (Profesyonel Davranışlar, Kişiler arası İlişkiler, Sorun Çözme/Kritik Düşünme/Karar Verme), Yoğun Bakımda Temel Uygulamalar Formu 50 sorudan oluşmaktadır. Eğitim Programı Değerlendirme Formu ise 35 sorudan 6 alt boyut (Eğitim Ortamının Değerlendirilmesi, Eğitim Materyalinin Değerlendirilmesi, Eğitimin Değerlendirilmesi, Klinik Eğitim Ortamının Değerlendirilmesi, Eğitimcinin Değerlendirilmesi, Programın Bütün Olarak Değerlendirilmesi) içermektedir. Ayrıca sosyodemografik bilgiler (cinsiyet, yaş,

meslekte çalışma süresi, yoğun bakımda çalışma süresi, eğitim durumu, görev yaptığı kurum) katılımcıların programa başvuru için doldukları formdan elde edildi.

Araştırmanın Etik Boyutu

Çalışmaya başlamadan önce Hastane Yönetiminden ve Sakarya Üniversitesi Tıp Fakültesi Girişimsel Olmayan Etik Kurulundan (71522473/050.01.04/42) yazılı onay izinleri alındı.

Verilerin Değerlendirilmesi

Araştırmadan elde edilen veriler bilgisayarda SPSS 22 programı kullanılarak değerlendirildi. Çalışma verileri değerlendirilirken sayısal değişkenler için tanımlayıcı istatistikler (ortalama, standart sapma, minimum, maksimum), kategorik değişkenler için ise sıklıklar (sayı, yüzde) kullanıldı.

BULGULAR

Sertifikasyon programına katılan kursiyerlerin demografik özelliklerinin dağılımı Tablo 1'de gösterildi. Hemşirelerin yaş ortalaması 29,33±6,28 (min.19-maks.44) idi. Sertifikasyon programına katılanların %80'i (n:116) kadın, %20'si (n:29) erkek, %91,8'inin (n:133) ünvanı hemşire, %8,2'sinin (n:12) sağlık memuru, %53,8'i (n:78) lisans mezunu, %26,9'u (n: 39) ön lisans, %17,9'u (n:26) lise, %1,4'ü (n:2) ise yüksek lisans mezunuydu. Programdaki katılımcılarının %67,6'sının (n:98) 1-5 yıldır görev yaptığı, %22'sinin (n:32) 1 yıldan az, %7,6'sının (n:11) 6-10 yıl arasında, %2,8'inin (n:4) 10 yıldan daha fazla yoğun bakımda çalıştığı, kurs programına %51'inin (n:74) eğitim araştırma hastanesinden, % 37,2'sinin (n:54) devlet hastanesinden, %11,8'inin (n:17) özel hastaneden katıldığı belirlendi (Tablo 1).

Tablo 1. Katılımcıların Demografik Özellikleri

Değişkenler	n	%
Cinsiyet		
Kadın	116	80,0
Erkek	29	20,0
Ünvan		
Hemşire	133	91,8
Sağlık Memuru	12	8,2
Eğitim Durumu		
Lise	26	17,9
Ön lisans	39	26,9
Lisans	78	53,8
Yüksek Lisans	2	1,4
Yoğun Bakımda Çalışma Süresi		
1 yıldan az	32	22,0
1-5 yıl	98	67,6
6-10 yıl	11	7,6
10 yıldan fazla	4	2,8
Görev Yaptıkları Hastane		
Eğitim Araştırma	74	51,0
Devlet	54	37,2
Özel	17	11,8
Toplam	145	100

Yoğun bakım hemşireliği sertifikasyon programına katılan kursiyerlerin sınav puanlarının ortalamaları Tablo 2'de ifade edildi. Kurs programından alınan ortalama puanlar ise; yazılı (teorik) sınavdan 81,23±5,51 (min.75-

maks.100), yoğun bakımdaki temel uygulamadan 92,37±9,72 (min.75-maks.100), uygulama eğitimi değerlendirmesinden 94,03±10,21 (min.75-maks.100), kursun genel

olarak tamamından alınan 89,07±6,49 (min.75- maks.100) puan olarak hesaplandı (Tablo 2).

Tablo 2. Sınav Puanları Ortalamaları

Değişkenler	Min - Maks.	Puan Ortalaması±SS
Teorik Sınav Puanı	75- 100	81,23±5,51
Yoğun Bakımda Temel Uygulama Puanı	75- 100	92,37±9,72
Uygulama Eğitimindeki Değerlendirme Puanı	75- 100	94,03±10,21
Kursu Tamamladığı En Son Puanı	75- 100	89,07±6,49

Sertifikasyon programına katılan kursiyerlerin eğitim programı ve eğitmenleri değerlendirdiği soruların dağılımı Tablo 3’de yer aldı. Katılımcılar tarafından eğitim programı ve eğitmenlerin genel değerlendirilmesine göre: %92,4’ü programın eğitim içeriğini, %86,2’si eğitim yöntemlerini, %83,4’ü eğitimin süresini, %91,7’si eğitimin gün ve saatlerini, %92,4’ü eğitmenlerin güncel bilgisinin/becerisinin olduğunu, %95,9’u eğitim değerlendirme yöntemini, %92,4’ü genel olarak eğitim programından memnuniyetini, %95,2’si klinik uygulama eğitim süresini iyi/yeterli düzeyde olduğunu belirtti. Kursiyerlerin %91,7’si rotasyon yapılan YB’ların eğitim programına uygunluğunu, %91’i klinik uygulama eğitiminde rehber hemşirelerin desteğini, %88,3’ü klinik uygulamada, klinik çalışanlarının desteğini, %96,6’sı eğitmenlerin konuyu açık/anlaşılır bir dilde anlatabilmesi durumunu, %97,2’si eğitimcinin ders/uygulama

sırasında yaptırdığı alıştırmalar ile verdiği örnekleri, %90,3’ü eğitmenlerin katılımcıları aktif olarak derse katılımını sağlayabilmesini, %97,9’u katılımcının sorularına eğitmen yeterli açıklama yapabilmesini, %93,1’i eğitim dokümanı/materyali kursun amacına uygunluğunu, %91,7’si eğitimde kullanılan araç/gereç yeterliliğini, %91’i ihtiyaç duyduğunda, eğitim saatleri dışında eğitimciden aldığı desteği, %91,7’si eğitimcinin uygun ders süresi kullanma durumunu, %97,9’u genel olarak eğitimciden memnuniyetini iyi/yeterli düzeyde olduğunu ifade etti. Ayrıca 20 hemşire (%13,8) eğitimin yöntemini (powerpoint sunumu, soru cevap, örnek olay), 24 hemşire (%16,6) eğitim süresini yetersiz buldu. Kursiyerin en az 121’i (%83,4) programda görevli eğitmenleri, kullanılan materyalleri, eğitim ve ders süresini iyi ya da yeterli düzeyde olduğunu düşünmektedir (Tablo 3).

Tablo 3. Katılımcılar Tarafından Eğitim Programı ve Eğitmenlerin Genel Değerlendirilmesi

Sorular	İyi n %	Yeterli n %	Yetersiz n %
Programın eğitim içeriği amacına uygun mu?	55 (37,9)	79 (54,5)	11 (7,6)
Eğitim yöntemleri uygun mu?	50 (34,5)	75 (51,7)	20 (13,8)
Eğitim süresi uygun mu?	49 (33,8)	72 (49,7)	24 (16,6)
Eğitimin gün ve saatleri uygun mu?	56 (38,6)	77 (53,1)	12 (8,3)
Eğitmenlerin bilgi/becerilerindeki takipleri yeterli miydi?	50 (34,5)	84 (57,9)	11 (7,6)
Eğitim değerlendirme yöntemleri uygun mu?	53 (36,6)	86 (59,3)	6 (4,1)
Genel olarak eğitim programından memnuniyetiniz nasıl?	72 (49,7)	62 (42,8)	11 (7,6)
Klinik uygulama eğitim süresi yeterli mi?	58 (40,0)	80 (55,2)	7 (4,8)

Rotasyon yapılan klinikler eğitim programına uygun mu?	59 (40,7)	74 (51,0)	12 (8,3)
Klinik uygulama eğitiminde rehber hemşirelerin desteği yeterli mi?	50 (34,5)	82 (56,6)	13 (9,0)
Klinik uygulamada, klinik çalışanlarından aldığımız destek yeterli mi?	51 (35,2)	77 (53,1)	17 (11,7)
Eğitmenler konuyu açık/anlaşılır bir dilde anlatabildi mi?	61 (42,1)	79 (54,5)	5 (3,4)
Eğitiminin ders/uygulama sırasında yaptırdığı alıştırmalar, verdiği örnekler yeterlimiydi?	63 (43,8)	78 (53,8)	4 (2,8)
Eğitmenler katılımcıları aktif olarak derse katılımını sağlayabildi mi?	57 (39,3)	74 (51,0)	14 (9,7)
Katılımcının sorularına eğitmen yeterli açıklama yapabildi mi?	64 (44,1)	78 (53,8)	3 (2,1)
Eğitim dökümanı/materyali kursun amacına uygun muydu?	56 (38,6)	79 (54,5)	10 (6,9)
Eğitimde kullanılan araç/gereç yeterli miydi?	45 (31,0)	88 (60,7)	12 (8,3)
İhtiyaç duyduğunuzda, eğitim saatleri dışında eğitimciden aldığımız destek yeterli miydi?	55 (37,9)	77 (53,1)	13 (9,0)
Eğitimci ders için ayrılan süreyi uygun kullandı mı?	56 (38,6)	77 (53,1)	12 (8,3)
Genel olarak eğitimciden memnuniyetiniz nasıl?	66 (45,5)	76 (52,5)	3 (2,1)

Kursiyerlerin sertifikasyon programını bir bütün olarak değerlendirdiği kriterlerin dağılımı Tablo 4’de belirtildi. Programın bütün olarak değerlendiren katılımcıların %92,4’ünün (n:134) beklentisini karşıladığı, %98,6’sının (n:143) kazandığı bilgi ve becerileri uygulamada kullanacağını, %84,1’inin (n:122) hastanemizde başka bir eğitime katılmak istediğini, %89,7’si (n:130) hastanemizdeki

eğitimi başka meslektaşlarına önerebileceklerini belirttiler. Katılımcıların tamamı sertifika programına kendi istekleri ile katıldıklarını, yoğun bakımda çalışmaktan memnun olduklarını ifade ettiler. Katılımcılardan 4’ü Koroner Yoğun Bakıma yönelik ayrı bir sertifikalı eğitim programı olması önerisinde bulundular. Kursiyerlerin tamamı kursu başarı ile tamamladılar.

Tablo 4. Katılımcılar Tarafından Programın Bütün Olarak Değerlendirilmesi

Sorular	Evet		Hayır	
	n	%	n	%
Eğitim merkezindeki bu program beklentinizi karşıladı mı?	134	92,4	11	7,6
Programdan kazandığınız bilgi ve beceriyi uygulamaya aktarmayı düşünüyor musunuz?	143	98,6	2	1,4
Bu merkezde başka eğitim programına katılmayı düşünür müsünüz?	122	84,1	23	15,9
Bu eğitim merkezini başkalarına önerir misiniz?	130	89,7	15	10,3

TARTIŞMA

Yoğun bakım üniteleri, kritik olan hastaların izlem ve tedavisinin planlanmasında çok branşlı bir yaklaşım gerektirmektedir. Hastanın tedavisinin planlanıp uygulanması, bakım ihtiyacının karşılanması ve tüm koruyucu, iyileştirici ve rehabilite edici girişimleri yürütmek yoğun bakım hemşiresinin görevleri arasında yer almaktadır. Yoğun bakım ünitelerinde çalışan hemşirelerin bir çok yetkinliği kazanabilmesi için yeterli bilgi, beceri ve donanımına sahip olması gerekmektedir.⁸ Bu çalışma bir eğitim ve araştırma hastanesinde düzenlenen yoğun bakım hemşireliği sertifikasyon programına katılan kursiyerlerin kursiyerlerin eğitim merkezini ve programa yönelik görüşlerini değerlendirmek amacıyla yapıldı.

Bu çalışmadaki kurs programına katılanların yaş ortalaması 29,33±6,28, çoğunluğun kadınlardan (%80) ve lisans mezunlarından (%53,8) olduğu saptanmıştır. Türkiye’de Marmara bölgesinde yoğun bakım hemşireliği sertifikasyon kursu düzenleme yetkisi olan beş merkezdeki sertifikasyon programı, Avusturalya’da lisansüstü yoğun bakım hemşireliği sertifikasyon programı, Amerikan Kalp Yetmezliği Hemşireliği Derneği’nin (The American Association of Heart Failure Nurses) 2016 yılında sertifikasyon programının değerlendirildiği çalışmalarda katılımcıların yaş ortalamaları ve cinsiyet oranları benzerlik göstermektedir.⁹⁻¹¹ Ayrıca yoğun bakımlarda kadın hemşire sayısının erkek hemşireye göre daha fazla olmasının nedeni hemşirelik mesleğinde kadınların daha egemen olması şeklinde açıklanabilir.

Andersson ve ark. (2018) ile Sü ve ark. (2018) çalışmasında da hemşirelerin çoğunluğu lisans mezunu hemşirelerden oluşmaktadır.^{11,12} Hemşirelerin eğitim düzeylerinin gün geçtikçe arttığının bilinmesi, meslekleşme ve profesyonellik adına olumlu bir gelişim olarak değerlendirilebilir.

Araştırmadaki kursiyerlerin yoğun bakımda çalışma yılına göre en fazla 1-5 yıl (%67,6) arasında olduğu, Andersson ve ark. (2018) ile Çelen ve ark. (2007) yoğun bakımda çalışan hemşireler ile yaptıkları çalışmalarında hemşirelerin yoğun bakımda çalışma yılları 1- 5

yıl (%86,5) arasında olduğunu saptamışlardır.^{11,13}

Kurs programına katılan tüm kursiyerler programı başarı ile tamamlamış olup kurs sonundaki başarı puan ortalaması 89,07±6,49 (min.75- maks.100) idi. Duran ve ark. (2007) yenidoğan resüsitasyon kurs programını değerlendirdikleri çalışmasında hemşirelerin eğitim sonundaki doğru cevap yüzdesi 92,4±6,1, Akpınar ve Barlas (2015) yoğun bakım hemşirelerine sorun çözme eğitiminin sorun çözme becerilerine etkisini araştırdığı çalışmasında eğitim sonunda hemşirelerin problem çözme beceri ortalaması 68,87±16,45 (min.32-max.192) (Sorun çözme ölçeğinde puan ortalamasının azalması, sorun çözümede etkili ve başarılı davranış ve tutumları ifade eder) puandır.^{14,15} Özel ve ark. (2012) temel hemşirelik uygulamalarına ilişkin hizmet içi eğitimin değerlendirildiği çalışmada hemşirelerin eğitim sonundaki başarı puan ortalaması 95,05±6,32 idi.¹⁶ Aygin ve ark. (2018) bir eğitim ve araştırma hastanesinde çalışan hemşirelerin kardiyopulmoner resüsitasyon bilgi durumunu incelediği çalışmada hemşirelerin bilgi toplam puanı 78,25±11,32 (min.5–maks.100) bulunmuş olup yoğun bakım hemşirelerine yönelik yapılan bu çalışmalar araştırmamızdaki başarı puanı ortalaması ile benzer niteliktedir.¹⁷ İncelenen bu çalışmalar ve bulgularımız ışığında düzenlenen eğitim, kurs ve sertifikasyon programlarının çalışanların bilgi düzeylerinde artışa ve mesleki yeterliliklerinin artırılmasına yardımcı olduğu görülmektedir.

Sertifikasyon programına katılan kursiyerlerin eğitim programı ve eğitmenleri genel değerlendirdiğinde: eğitim içeriğini, eğitim yöntemlerini, eğitimin süresini, eğitmenlerin güncel bilgili/becerisini, eğitim değerlendirme yöntemini, genel olarak eğitim programından memnuniyetini, eğitim dokümanı/materyali kursun amacına uygunluğunu, eğitimciden memnuniyetini iyi/yeterli düzeyde olduğu ifade etmişlerdir. Bir hastanede düzenlenen doğum eğitimi programını incelediği çalışmada katılımcıların eğitim ihtiyacının karşıladığı, eğitmenlerin deneyimli ve bilgili oldukları ile eğitime ayrılan sürenin yeterli olduğu, başka bir çalışmada katılımcılar eğitim programı içeriğindeki konuların faydalı olduğunu, benzer bir diğer araştırmada hemşirelerin (n:326) hizmet içi eğitim faaliyeti hakkında görüşlerinin sorulduğunda yarısından fazlası (%55,5) eğitim

veren kişinin bilgi düzeyinin yeterli, eğitim konusunun güncel ve kapsamlı olduğunu ifade etmişlerdir.¹⁸⁻²⁰Göktepe ve ark. (2018) çalışmasında katılımcıların kurs programının içeriğinden, süresinden, kullanılan eğitim tekniklerinden ve eğitimcilerden memnun kaldıklarını, Saygın ve ark. (2014) sağlık bilimleri enstitüsü lisansüstü öğrencileri yönelik planlanan kurs programından öğrencilerin memnun kaldığını saptamışlardır.^{9,21} İncelenen bu araştırmaların sonuçları ile kurs programımızın sonuçları benzerlik göstermektedir. Öztürk ve Savaşkan (2008) Trabzon'da yaptığı araştırmasında hemşireler katıldıkları kurs programından memnun kalmadıklarını, konuların güncel olmadığını ve ihtiyaç duydukları bilgi gereksinimlerinin karşılanmadığını, Kanber ve Gürlek (2011) çalışmasında da yapılan eğitimlerin ihtiyacı kısmen karşıladığını (%62,5), eğitimciden beklentilerinin kısmen karşıladığını (%59,2), eğitim içeriğinin kısmen uygun olduğu sonuçlarını bulmuşlardır.^{22,23} Eğitim planlanırken katılımcıların neye ihtiyaç duydukları saptanmalı ve alanında uzman kişiler tarafından eğitimlerin verilmesi sağlanmalıdır. Ayrıca yapılan eğitimler geribildirimler ile değerlendirilerek sorunlar tespit edilmeli, gerekli düzenlemeler yapılmalıdır.

Sertifikasyon programlarına katılan kursiyerlerin bütün olarak kurs programını değerlendirdiği çalışmamızda kursiyerlerin %92,4'ünün beklentilerini karşıladığı, %98,6'sının programda öğrendiği bilgi ve beceriyi çalışma hayatında kullanacağı sonucu ortaya çıkmıştır. Pınar ve ark. (2010) bir üniversite hastanesinde yapılan uyum eğitimlerine yönelik görüşlerin incelendiği çalışmada %80,3'ü verilen uyum eğitimini yeterli bulduğu ve verilen eğitimi yüksek oranda sahada uygulamaya kullanacaklarını belirtmişlerdir.²⁴ Buğdaylı ve Akyürek (2017) çalışmasında katılımcıların %80,4'ünün eğitimde edindiği bilgiyi çalışma hayatında kullandığını vurguladılar.²⁰ Pududu De Silva ve ark. tarafından 2015 yılında Sri Lanka'da yoğun bakım hemşirelerine yönelik düzenlenmiş kurs programında kursiyerlerin %98'i kurs programını yararlı olduğunu belirtmişlerdir.²⁵ Eğitim, kurs ve sertifikasyon programlarından kazanılan bilgilerin uygulamaya yansıtılması ve özellikle de kliniklerde çalışırken kullanılması öğrenilen bilgilerin kalıcı olması adına önemlidir. Ancak Kanber ve Gürlek (2011) çalışmasında ise katılımcıların yapılan

eğitimlerde öğrenilen bilgilerin bir kısmını (%75,8) kullanacağını, Atay ve ark. (2009) çalışmasında da yapılan eğitimlerin ihtiyacı tam olarak karşılamadığını (%56,8), Çelen ve ark. (2007) YBÜ'de çalışan hemşirelere yönelik planlanan hizmet içi eğitim programlarının beklentileri tam olarak karşılanmadığı sonuçlarını elde etmişlerdir.^{23,26,13} Yetişkin eğitiminde önce ihtiyaç duyulan eğitim konusu tespit edilmeli, konu ile ilgili alanında uzman kişilerden eğitmen desteği alınmalıdır. Konuya uygun eğitim yöntemleri ile eğitimin gerçekleştirilmesinin katılımcının memnuniyetini sağlayacağı kanısındayız.

Yoğun bakım hemşireliği sertifika eğitim programına katılan kursiyerler hem eğitim merkezinden hem de eğitim programından genel olarak memnun kaldıklarını belirtmişlerdir. Katılımcı hemşirelerin görüş ve önerilerine göre programda iyileştirmeler yapılabilir. Türkiye'de hemşirelere yönelik olarak hazırlanan sertifikasyon ve kurs programlarının amaç, hedefler, içerik, öğretim model ve yöntemleri, ölçme değerlendirme teknikleri gibi önemli ayrıntılarını inceleyen çalışma sayısı oldukça azdır. Bu konu ile ilgili daha fazla çalışma yapılması gerekmektedir. İlerleyen aşamada yoğun bakım hemşireliği sertifikasına sahip olan hemşirelerin hasta bakımına, kuruma ve mesleğine sağladığı faydaların belirlenmesi amacıyla çalışmaların planlanması önerilmektedir.

KAYNAKLAR

- 1- Sağlık Alanı Sertifikalı Eğitim Standartları: Yoğun Bakım Hemşireliği. 2015. <https://dosyamerkez.saglik.gov.tr/Eklenti/4097,yogun-bakim-hemsireligi-sep-standartlari-revizyonpdf.pdf?0> Erişim Tarihi 02.09.2019.
- 2- Gök Metin Z. Yoğun Bakım Hemşirelerinde Stresin Azaltılmasına Yönelik Nonfarmakolojik Yaklaşımlar: Sistemik Bir Derleme. Yoğun Bakım Hemşireliği Dergisi 2019;23(2):87-101.
- 3- Bozkurt G, Türkmen E. Yoğun Bakım Hemşireliğinde Sertifika Programları. Yoğun Bakım Hemşireliği Dergisi 2019;23(2):107-113.
- 4- Hemşirelik Kanunu (Kanun No: 6283, Resmi Gazete: 25.2.1954, Sayı: 8647; Yenilenme tarihleri: 2.5.2007, 8.2.2008,

- 2.11.2011,12.7.2012).
<http://www.turkhemsirelerdernegi.org.tr/tr/yasa-ve-yonetmelikler/yasa/hemsirelik-kanunu.aspx> Erişim Tarihi: 02.09.2019.
- 5- Hemşirelik Yönetmeliği. 2010.
<http://www.turkhemsirelerdernegi.org.tr/tr/yasa-ve-yonetmelikler/hemsirelik-yonetmeliği-2010-2011/hemsirelik-yonetmeliği-2010/8-mart-2010-hemsirelik-yonetmeliği.aspx> Erişim Tarihi: 02.09.2019.
- 6- Sağlık Alanı Sertifikalı Eğitim Yönetmeliği 2014
<https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2014/02/20140204-2.htm> Erişim tarihi 02.09.2019.
- 7- Bozkurt G, Ören B, Zengin N, Ergün Y, Afacan S, Madenoğlu Kıvanç M ve ark. Bir Kamu Üniversitesine Bağlı Hastanelerin Yoğun Bakım Ünitelerinde Çalışan Hemşirelerin Profili. Yoğun Bakım Hemşireliği Dergisi 2019; 23(2): 80-73.
- 8- Balsanelli AP, Cunha ICKO. The work environment in public and private intensive care units. ActaPaulista de Enfermagem. 2013;26(6):561-568.
- 9- Göktepe N, Türkmen E, Bozkurt G, Kıraner E, Ergün Y, Ersöz Y, Bozdemir Gül Z, Kelez Yayık A. Yoğun Bakım Hemşireliği Sertifika Programlarına Katılmış Yoğun Bakım Hemşirelerinin Programa Yönelik Görüşleri. 2. Uluslararası 8. Ulusal Yoğun Bakım Hemşireliği Kongresi Kongre Kitapçığı 2018; 158-161
- 10- Baxter R, Edvardsson D. Impact of a critical care post graduate certificate course on nurses' self reported competence and confidence: A quasi-experimental study. Nurse Education Today, 2018;65 156–161. Doi: 10.1016/j.nedt.2018.03.004.
- 11- Anderson KM, Bither C, Andon N. The American Association of Heart Failure Nurses certification review course: the impact on heart failure nurses' knowledge. Heart & Lung 2018, 47(2); 166–168.
- 12- Sü S, Çayır A, Özlük B, Geçkil E. Rehber Hemşirelik Kursunun Hemşirelerin Rehber Hemşirelik Hakkındaki Görüşlerine Etkisi. Anadolu Hemşirelik ve Sağlık Bilimleri Dergisi, 2018;21(2):123-129.
- 13- Çelen Ö, Karaalp T, Kaya S, Demir C, Teke A, Akdeniz A. Gülhane Askeri Tıp Fakültesi Eğitim Hastanesi Yoğun Bakım Ünitelerinde Görev Yapan Hemşirelerin Uygulanan Hizmet İçi Eğitim Programlarından Beklentileri ve Bu Programlar İle İlgili Düşünceleri. Gülhane Tıp Dergisi, Mart 2007; 49: 25-31.
- 14- Duran R, Aladağ N, Şen F, Vatanserver Ü, Acunaş B. Yenidoğan“Resüsitasyon” Program Kursu Sonrası Yenidoğan Hemşirelerinin Bilgi Kazanımları. Türk Ped. Arş., 2007; 42(4): 153-5.
- 15- Akpınar H, Barlas Ünsal G. Yoğun Bakım Servislerinde Çalışan Hemşirelere Uygulanan Sorun Çözme Eğitiminin Hemşirelerin Sorun Çözme Becerilerine Etkisi. Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Tıp Dergisi, 2015;2(3):12-17.
- 16- Özel Özkul H, Yurtsever D, Mutlu S. Temel Hemşirelik Uygulamalarına İlişkin Hizmet İçi Eğitimin Değerlendirilmesi. Okmeydanı Tıp Dergisi, 2012; 28(3):146-150.
- 17- Aygün D, Açıl H, Yaman Ö, Çelik M, Dağ E. Hemşirelerin Kardiyopulmoner Resüsitasyon ve Güncel 2015 Kılavuz Bilgilerinin Değerlendirilmesi. Turk J Cardiovasc Nurs, 2018;9(18):7–12.
- 18- Şeref M, Gözütok FD. Bir Program Değerlendirme Örneği: Doğum Eğitimi. IHEAD, 2018, 3(1), 64-77.
- 19- Dönmez L, Aktekin M, Akdeniz M, Şenol Y.Y. Akdeniz Üniversitesi Örneğinde, İnteraktif Yöntemlerle Uygulanan Aile Planlaması Eğitimi Programının Değerlendirilmesi. Tıp Eğitimi Dünyası, 9 Ekim 2002; Sayı: 9, 17-25.
- 20- Buğdaylı G, Akyürek ÇE. Hemşirelerin Hizmet İçi Eğitim Faaliyetlerine İlişkin Görüşleri: Bir Üniversite Hastanesi Örneği. Hemşirelikte Araştırma Geliştirme Dergisi, 2017; 19(1):14-25.
- 21- Saygın M, Kısacık Özdemir F, Adanır N, Orhan H. Lisansüstü Eğitimde Bilimsel Araştırmalar Kursunun Önemi. SDÜ Sağlık Bilimleri Enstitüsü Dergisi, 2014; 5(3):82-87.
- 22- Öztürk H, Savaşkan A. Hemşirelerin Hizmet içi Eğitimlerle ilgili Yaşadıkları Sorunlar, Beklenti ve Önerileri. İ.Ü.F.N. Hem. Derg, 2008;16(61): 41-49.
- 23- Kanber Aytuğ N, Gürlek Ö. Hemşirelerin Uygulanan Hizmet İçi Eğitim Programından Beklentileri ve Bu Program İle İlgili Düşünceleri. Anadolu Hemşirelik ve Sağlık Bilimleri Dergisi, 2011; 14(3):52-58.
- 24- Pınar G, Doğan A, Kırılgaç Y, Özdemir Ç. Hemşirelerin hizmet içi uyum eğitimine

- ilişkin görüşleri. Klinik ve Deneysel Araştırmalar Dergisi, 2010;1(3):199-205.
- 25- Pubudu De Silva A, Stephens T, Welch J, Sigera C, De Alwis S, Athapattu P. et al. Nursing intensive care skills training: A nurse led, short, structured, and practical training program, developed and tested in a resource-limited setting. J Crit Care, 2015;30(2):438.e7–11.
<http://dx.doi.org/10.1016/j.jcrc.2014.10.024>
- 26- Atay S, Gider D, Karadere G, Şenyüz P. Hastanede Çalışan Hemşirelerin Hizmet İçi Eğitime Yönelik Görüşleri. Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi, 2009; 6(1): 84-93.